

**TA'LIM TRANSFORMATSIYASI JARAYONIDA MILLIY
AN'ANALARDAN FOYDALANISHNING DOLZARBLIGI**

Abdullaeva Turgunoy Kasimjonovna
Buxoro Innovatsiyalar universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqola ta'lim transformatsiyasi jarayonida milliy pedagogik an'analarning ahamiyati va dolzarbligini tahlil qiladi. Zamonaviy ta'lim tizimi global tendensiyalar va innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashib borgan sari, milliy an'analarning ta'lim sifatini oshirishdagi roli ortib bormoqda. Maqolada O'zbekiston va boshqa mamlakatlarning klassik pedagogik merosi, xalq ta'lim tajribalari, hamda ularni zamonaviy metodikalar bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish orqali talabalarda madaniy ongni shakllantirish, o'quv jarayonini individual va jamoaviy rivojlantirishga qo'shimcha hissa qo'shishi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: ta'lim transformatsiyasi, milliy an'analar, klassik pedagogik meros, zamonaviy pedagogika, madaniy ong, innovatsion ta'lim

Kirish. Jahonda globallashuv tendensiyasi tobora jadallashib, turli madaniy paradigmlar o'rtasidagi integratsion yondashuvlar, xalqlar o'rtasidagi madaniy hamkorlik intensiv xususiyat kasb etib bormoqda. Integratsion va unifikatsion jarayonlar ijtimoiy hayotning barcha sohalarini qamrab olgani singari milliy madaniyatlarni ham chetlab o'tmaganligi oqibatida ularning o'ziga xos jihatlarning zaiflashayotgani, madaniyatlar o'rtasidagi tafovutlarning yo'qolayotgani globallashuv davrning eng asosiy xususiyatlaridan biriga aylanib bormoqda. Shu sababli madaniy globallashuv ta'sirida paydo bo'layotgan yangi g'oyaviy yo'nalishlar, milliy an'analar universalizatsiyasini, ijtimoiy tarbiyadagi barqarorlik va o'zgaruvchanlik, axloqiy, huquqiy, siyosiy, vatanparvarlik, mehnat va estetik tarbiyadagi milliy pozitsiyalarning dialektik aloqadorligining ijtimoiy-falsafiy xususiyatlarini ochib berish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jahon ilm-fanida globallashuv tendensiyasining milliy madaniyatlarga ta'siri konstatatsiya qilinib, ularning o'zaro aloqadorligi yo'nalishlari va ijtimoiy oqibatlariga oid ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Mavzuning dolzarbligi. Globallashuv sharoitida milliy madaniyatlar integratsiyasining faollashuvi, ularning unifikatsiyasi milliy madaniyatlarni yangi g'oya va tendensiyalar bilan boyitib, milliy an'analarga munosabatning o'zgarishini, milliy qadriyatlarning jamiyatdagi mavqei zaiflashishini hamda milliy tarbiyaning liberallashuviga olib kelmoqda. Shu bois milliy madaniyatlarning o'ziga xos jihatlarini saqlab qolish yo'llarini topish, globallashuv sharoitida milliy madaniyatni rivojlantirishning zamonaviy falsafa, sotsiologiya va boshqa ijtimoiygumanitar fanlar kontekstida tadqiq etish zarurati ortib bormoqda.

Mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish, yurtimizning jahon madaniy makoniga faol integratsiyalashuvini ta'minlashga qaratilgan tizimli islohotlar olib borilmoqda. "Nafaqat yoshlar, balki butun jamiyatimiz a'zolarining bilimi, saviyasini oshirish uchun avvalo ilm-ma'rifat, yuksak madaniyat kerak. Ilm yo'q joyda qoloqlik, jaholat va albatta, to'g'ri yo'ldan adashish bo'ladi. Eng katta boylik - bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros - bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir! Shu sababli hammamiz uchun ilgor bilimlarni o'zlashtirish, chinakam ma'rifat va yuksak madaniyat egasi bo'lish uzluksiz hayotiy ehtiyojga aylanishi kerak". Yangi O'zbekistonda milliy madaniyatni asrab qolish hamda yanada rivojlantirishda insonparvarlik va jamoaviylik ustuvorligi, milliylik va umuminsoniylik uyg'unligi bilan bog'liq xususiyatlarni, uning takomillashuv qonuniyatlari va ijtimoiy-falsafiy jihatlarini tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mavzu metodologiyasi. Milliy an'analar mazmuni, mohiyati, namoyon bo'lish shakllari bilan bog'liq muammolarning tahlili uzoq tarixga ega. Kishilar qadim zamonlardanoq o'zlarini o'rab turgan olam, undagi narsa, voqea va hodisalar, odamlar o'rtasidagi munosabatlarga baho berganlar. Ularning qadri to'g'risida fikr yuritganlar. Zamonlar o'tishi, jamiyat rivoji davomida bu boradagi muammolar ko'paygan, ularni hal qilishning ahamiyati ortavergan. Milliy an'analar mavzusi bir qator dunyoqarashlarning asosida yotgan, ularning markaziy qismini tashkil qilgan bo'lib, muayyan jamiyat va sinfga mansub kishilar turmushi va madaniyatining haqiqiy yoki ideal ko'rinishi bo'lgan tabiat va jamiyat xodisalarining mohiyati yoki hodisaning bir jihatidir.

Jamiyat, inson va insoniyat uchun ahamiyatli bo'lgan barcha narsa, hodisa va voqealar: erkinlik, ezigulik, tenglik, tinchlik, haqiqat, ma'rifat, madaniyat, moddiy va ma'naviy boyliklar, obida-yodgorlik, go'zallik axloqiy xislat hamda fazilatlar, an'ana, urf-odat, udum va boshqalar hisoblandi. Ilmiy-adabiyotlar tahlili natijasida qadriyat deganda inson, jamiyat uchun ahamiyatli bo'lgan, shaxs, millat, elat yoki ijtimoiy guruhlarining ma'naviy-madaniy ehtiyojlari taraqqiyotining mahsulini ifodalaydigan, moddiy, nomoddiy va ma'naviy boyliklar majmuasi tushuniladi. Milliy an'analar deganda, eng avvalo, tarixiy sinovlarga bardosh bergan, xalqimizning milliy manfaatlarini o'zida to'liq mujassamlashtirgan, zamonaviy taraqqiyot talabiga butunlay javob bera oladigan, asrlar o'tgani sayin qadr-qimmati ortib boradigan g'oyalar tushuniladi. Hayot rivojlanib borarkan, qadriyat ham takomillashib, mukammallashaveradi.

Bugungi kunda globallashuv va zamonaviy raqamli transformatsiya jarayonida ta'lim tizimida mazmun va metodlarni yangilash zarurati kuchaymoqda. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar va an'analarni saqlab qolish masalasi ham ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Milliy an'analar - bu xalqning tarixi, madaniyati, axloq-odob qoidalari va ma'naviy urf-odatlarini o'z ichiga olgan barqaror tizim bo'lib, shaxsni ma'naviy-axloqiy jihatdan rivojlantirishda asosiy resurs hisoblanadi. Ta'lim transformatsiyasi jarayonida milliy an'analardan foydalanishning dolzarbligi bir necha jihat bilan asoslanadi (1-rasmga qarang).

1-rasm. Ta'lim transformatsiyasi jarayonida milliy an'analardan foydalanishning dolzarbligi

Shu jihatdan, milliy an'analarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish - bu nafaqat madaniy va ma'naviy ahamiyatga ega, balki innovatsion pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirilganda zamonaviy ta'lim transformatsiyasining asosiy drayveri hisoblanadi.

Ma'lumki, zamonaviy ta'lim tizimi globallashuv, raqamlashuv va innovatsion pedagogik yondashuvlar ta'siri ostida jiddiy transformatsiya jarayonidan o'tmoqda. Ta'lim transformatsiyasi nafaqat bilim berishning texnologiyaviy usullarini yangilash, balki uning mazmuni, usul va omillarini ijtimoiy, madaniy hamda ma'naviy jihatdan boyitishni ham o'z ichiga oladi. Ana shu sharoitda milliy an'analarni ta'lim jarayoniga

integratsiya qilish nafaqat madaniy va ma'naviy ahamiyatga ega bo'lib qolmay, balki innovatsion pedagogik metodlar bilan sifatli uyg'unlashtirilganda zamonaviy ta'lim transformatsiyasining asosiy drayveriga aylanishi bir qator omillar bilan asoslanadi.

Avvalo, milliy an'analar ta'lim tizimida milliy identichlikni shakllantirishning muhim omili sanaladi. Milliy an'analar tarixi, madaniyat, urfodat va ma'naviy qadriyatlar orqali avlodlardan avlodga o'tadigan barqaror pedagogik resurs bo'lib, talabalarning umummilliy o'ziga xoslikni anglashi va qadriyatlarga sodiqlikni rivojlantirishiga xizmat qiladi. Masalan, Ukraina va boshqa mamlakatlarda o'tkazilgan tadqiqotlar ham an'analar va innovatsiyalar o'rtasidagi uyg'unlikni ta'limning ikki polusi sifatida ko'rib chiqadi va ularning o'zaro hamkorligini zamonaviy pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish uchun muhim deb hisoblaydi.

Ikkinchi jihatdan, milliy an'analarni pedagogik amaliyotga joriy etish ta'limning ijtimoiy maqsadlariga ham xizmat qiladi. Masalan, Markaziy Osiyo kontekstida milliy ta'lim - insonni milliy qadriyatlarga mehribon, fuqarolik ongi yuksak, jamoatchilik nuqtayi nazarini anglaydigan shaxs sifatida tarbiyalash vositasi sifatida qaraladi. Ushbu yondashuv milliy merosni saqlab qolishni ta'minlab, jamiyatda madaniy barqarorlik va ijtimoiy integratsiyaga xizmat qiladi.

Uchinchidan, milliy an'analarni zamonaviy ta'lim konteksti bilan uyg'unlashtirish innovatsion pedagogik texnologiyalar - loyiha asosida o'rganish, ijodiy faoliyatlar, madaniy festivallar va an'anaviy o'quv usullar bilan integratsiyalash orqali amalga oshirilmoqda. Bir qator tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy madaniy amaliyotlar bilan innovatsion o'qitish usullarini uyg'unlashtirish talabalarda o'quv motivatsiyasini oshiradi, ularning ijtimoiy va madaniy kompetensiyalarini kengaytiradi hamda ta'lim natijalari sifatini yaxshilaydi. Masalan, pedagogik unvonli loyihalardan biri an'anaviy madaniyat elementlari bilan innovatsion projekt asosida tayyorlashni tavsiya etadi, bu o'qituvchilarni an'analar va innovatsiyalar o'rtasida samarali uyg'unlikni tashkil etishga yo'naltiradi.

Shu nuqtayi nazardan, milliy an'analarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning dolzarbligi faqat madaniy va ma'naviy merosni saqlash bilan cheklanmaydi, u zamonaviy ta'lim transformatsiyasi modelida innovatsion pedagogik usullar bilan uyg'unlashgan holda ta'limning umummilliy maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi. Bunda milliy an'analar ta'lim mazmunini boyitish, yoshlarning

umumma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish va ularni ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etishga tayyorlashda katta imkoniyat yaratadi.

Milliy an'analar xalqning tarixiy tajribasi, ma'naviy merosi va ijtimoiy munosabatlar tizimini o'zida mujassam etgan pedagogik resurs sifatida ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ular yosh avlodda milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviy barqarorlikni shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim transformatsiyasi sharoitida mazkur an'analardan maqsadli va tizimli foydalanish ta'limning insonparvarlik tamoyillarini kuchaytirishga, o'quv jarayonini hayot bilan uzviy bog'lashga xizmat qiladi.

Ijtimoiy nuqtayi nazardan, milliy an'analarga asoslangan ta'lim jamiyatda madaniy vorisiylilikni ta'minlaydi, avlodlar o'rtasidagi ma'naviy bog'liqlikni mustahkamlaydi hamda ijtimoiy barqarorlikka erishishda muhim omil bo'lib hisoblanadi. Ta'lim jarayonida milliy urf-odatlar, qadriyatlar va an'anaviy tarbiya usullaridan foydalanish yoshlarni global axborot makonida o'z milliy identifikatsiyasini yo'qotmasdan faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Bu esa zamonaviy jamiyatda raqobatbardosh, bir vaqtning o'zida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq shaxsni shakllantirish imkonini yaratadi.

Pedagogik jihatdan qaralganda, milliy an'analar ta'lim mazmunini boyitish, o'quvchilarning bilish faolligini oshirish va o'qitish jarayonida ma'naviy-axloqiy tarbiyani samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Ular o'qitishning innovatsion metodlari bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilganda, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, talabalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi. Shu bois ta'lim transformatsiyasi jarayonida milliy an'analardan foydalanish nafaqat madaniy ehtiyoj, balki zamonaviy pedagogik zarurat sifatida ham namoyon bo'ladi.

Ta'lim transformatsiyasi sharoitida milliy an'analardan foydalanishning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati shaxs ma'naviyatini yuksaltirish, jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlash va ta'lim tizimining milliy modelini takomillashtirish bilan belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, mazkur yo'nalishda ilmiy tadqiqotlar olib borish va amaliyotga yo'naltirilgan metodik yechimlar ishlab chiqish zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Ta'lim transformatsiyasi – bu ta'lim tizimi, uning mazmuni, pedagogik jarayonlari, infratuzilmasi va boshqaruvi tizimlarining jamiyatning tez o'zgaruvchan talablari, texnologik taraqqiyot va ilm-fan yutuqlari bilan moslashtirilishi jarayonidir. Bu jarayon an'anaviy o'qitish-uslubiy yondashuvlardan yiliq ravishda innovatsion, interaktiv hamda shaxs markazlashgan pedagogik yondashuvlarga o'tishni anglatadi. Zamonaviy ta'lim transformatsiyasining asosiy vazifasi – ta'lim mazmunini qayta ko'rib chiqish, o'quvchilarning kompetensiyalariga yo'naltirilgan yangi o'quv muhitini yaratish va ijtimoiy ehtiyojlar bilan uzviy bog'lashdir. Bunday yondashuv an'anaviy "bilim berish" modelidan "talaba markazli va faol o'rganish" modeliga o'tishni o'z ichiga oladi.

Zamonaviy olimlar ta'lim transformatsiyasini pedagogika, sotsiologiya, va innovatsion texnologiyalar kesimida chuqur tahlil qiladilar. Dunyodagi ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim transformatsiyasi nafaqat texnologik modifikatsiyalarni, balki ta'limning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy kontekstlardagi mazmuniy o'zgarishlarini ham o'z ichiga oladi. Globallashtirish, raqamli transformatsiya, zamonaviy ish bozorining talablarining keskin o'zgarishi ta'lim tizimini qayta shakllantirishni talab qilmoqda. Masalan, XXI asr o'quvchilari uchun mos o'quv muhitini yaratish – bu analog o'rganishdan raqamli vositalar, individual o'quv yo'nalishlari va samarali pedagogik amaliyotlarni pedagogik jarayonga joriy etish orqali amalga oshiriladi. Ta'lim transformatsiyasi tadqiqotlari natijasida bir qator pedagogik modellar vujudga kelgan. Ular orasida quyidagilarni alohida ajratib ko'rsatish joiz (2-rasmga qarang).

2-rasm. Ta'lim transformatsiyasida pedagogik modellar

Tadqiqotda mazkur modellar quyidagicha izohlandi:

1. O'quvchi markazli model: Bu modelga ko'ra, o'quv jarayoni o'quvchilarning individual o'rganish ehtiyojlari, qobiliyatlari va qiziqishlariga moslashtiriladi.
2. Raqamli transformatsiya modeli: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida o'quv materiallari elektron tarzda taqdim etilib, masofaviy o'rganish, onlayn platformalar va interaktiv vositalar faol qo'llaniladi.

3. Innovatsion pedagogik yondashuvlar: Bu yondashuvlar ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan metodlarni o'z ichiga oladi. Misol uchun, loyiha asosidagi o'rganish, kolaborativ ta'lim va interfaol metodlar samarali pedagogik muhitni yaratadi.

Global miqyosda ta'lim transformatsiyasi dunyoda ijtimoiy adolat, teng imkoniyatlar va barqaror rivojlanish maqsadlari bilan uzviy bog'liq. Masalan, ta'limda innovatsiyalar, raqamli vositalar va yangi pedagogik yondashuvlar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengayadi hamda ularning sifati oshadi. Bu jarayon jamiyatda raqamli tafovutni kamaytirish, ijtimoiy integratsiyani yanada mustahkamlash va uzluksiz o'rganish madaniyatini targ'ib etishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, ta'lim transformatsiyasi – bu nafaqat texnologik o'zgarish, balki pedagogik, ijtimoiy va madaniy kontekstlarda ta'lim tizimini qayta shakllantirish jarayoni sifatida qaraladi. Bu jarayon ta'lim mazmunini zamon talablariga moslash, innovatsion pedagogik metodlarni joriy etish, raqamli texnologiyalar orqali o'rganish samaradorligini oshirish va jamiyatning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashgan kompetentli yosh avlodni tayyorlashni o'z ichiga oladi.

Milliy an'analar har bir xalqning tarixiy taraqqiyoti, madaniy tajribasi va ijtimoiy hayoti jarayonida shakllangan, avloddan-avlodga o'tib kelayotgan barqaror qadriyatlar tizimi sifatida namoyon bo'ladi. Ular jamiyatning ma'naviy qiyofasini belgilaydigan, shaxs kamolotiga ta'sir etuvchi muhim ijtimoiy-pedagogik omil hisoblanadi. Zamonaviy globallashuv va raqamlashuv sharoitida milliy an'analarni ilmiy asosda o'rganish va innovatsion yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish dolzarb ilmiy muammolardan biriga aylanmoqda.

Ilmiy nuqtayi nazardan, milliy an'analar etnopedagogika, madaniyatshunoslik, sotsiologiya va ta'lim nazariyasi bilan uzviy bog'liq holda tadqiq etiladi. Ular ta'lim va tarbiya jarayonida milliy o'zlikni anglash, ma'naviy barqarorlik va ijtimoiy moslashuvni ta'minlovchi muhim tarkibiy qism sifatida qaraladi. Ayniqsa, milliy an'analarda mujassam bo'lgan axloqiy me'yorlar, urf-odatlar, qadriyatlar va ma'naviy meros yosh avlodni ijtimoiy hayotga tayyorlashda pedagogik resurs sifatida katta imkoniyatlarga ega.

Innovatsion yondashuv milliy an'analarni saqlab qolish bilan cheklanib qolmasdan, ularni zamonaviy ta'lim texnologiyalari, interaktiv metodlar va raqamli

vositalar bilan uyg'unlashtirishni taqozo etadi. Bunda milliy an'analar ta'lim mazmuniga moslashtirilgan holda qayta talqin etiladi, ya'ni ular statik emas, balki dinamik, yangilanuvchi pedagogik tizim sifatida qaraladi. Masalan, milliy qadriyatlarga asoslangan keys-ta'lim, loyiha usuli, raqamli ta'lim platformalarida milliy meros elementlaridan foydalanish ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ilmiy-innovatsion yondashuv milliy an'analarning tarbiyaviy salohiyatini yangi pedagogik modellar orqali ochib berish imkonini yaratadi. Bu jarayonda talabalarda tanqidiy fikrlash, ijtimoiy faollik, ijodkorlik va madaniy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, milliy an'analarga tayangan innovatsion ta'lim shaxsning milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasida muvozanatni saqlagan holda kamol topishini ta'minlaydi.

O'rganishlar natijasida shuni aytish mumkinki, milliy an'analarni ilmiy-innovatsion asosda o'rganish va ta'lim amaliyotiga joriy etish zamonaviy ta'lim tizimini milliy ruhda takomillashtirishning muhim sharti hisoblanadi. Ular innovatsion metodlar bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilganda, ta'lim jarayonining mazmuniy sifatini oshiradi, yosh avlodni milliy o'zlikka sodiq, bir vaqtning o'zida global fikrlay oladigan raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi shiddatli globalizatsiya va informatizatsiya jarayonlari sharoitda davlatimiz oldida o'ta qiyin vazifa turibdi – bu vazifa ming yillar davomida xalq tomonidan yaratilgan urf-odatlar, qadriyatlar, barqaror xayot tarzini, ijtimoiy xulq-atvor ko'nikmalarini saqlab qolishdan iboratdir. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyot va ijtimoiy sohaning, mehnat sifatini va boshqa bir qator sohalarning rivojlanishi xar bir fuqaro tomonidan milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qabul qilish va shaxsiy hayotida ularga amal qilishiga bevosita bog'liqdir. Shahs yoki mutaxassisi shakllanishi jaryonida eng tizimli va chuqur ruhiy rivojlanish davri esa bevosita oliy ta'lim tizimida yuz beradi. Bu esa o'z navbatida talabalarda ta'lim olish davrida milliy qadriyatlarni maqsadli shakllantirilishining dolzarbligi oshiradi, bu jarayonni amalga oshirish uchun esa zamonviy talablarga mos keluvchi pedagogik boshqaruvning uslublari izlash zaruriyatini yuzaga chiqaradi. Talabalarni milliy qadriyatlarni o'zlashtirish, ularni anglash va ularga amal qilishga yo'naltirish uzoq va mashaqqatli jarayon hisoblanib, u bajarilishi majburiy bo'lganbir nechta shakllanish bosqichlarini

o'z ichiga oladi. Dastlabki vazifa esa qariyatlarning yo'nalganlikni aniqlash hisoblanadi. Aynan uni amalda qo'llagan holda, yoshlarning nimaga yuqori baho berishi, nimani muhim deb xisoblashi, nimaga intilishi, nimalar haqida orzu qilishi, kim bo'lib yetishishni xoxlashini bilib olish hamda buning natijasida pedagogik ta'sir yo'nalishlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

Milliy qadriyatlarni keng ma'noda o'zida o'tmish va madaniyatni mujassam etgan (xulq-atvor qoidalari, xayot tarzi, borlik madaniyati, xalq og'zaki ijodi, xalq xunarmandchiligi, an'analar, marosimlar, badiiy ijod namunalari – adabiyot, qo'lyozmalar, me'morchilik, musiqa, teatr va kinomatografiya va boshqalar) alohida xodisa sifatida ko'rish yoshlarni milliy qadriyatlariga uyg'unlashuvi darajalarini me'zonini yanada batafsil ishlab chiqish vazifasini yuklaydi. Bunday me'zonlar mazmunan va psixo-pedagogik tomondan aniqlashtirilgan bo'lishi shart. U.I.Maxkamov, SH.T.Ergasheva, I.P.Podlasiy va S.V.Shestapalov larning ilmiy ishlarini taxlili asosida shu narsalar ayon bo'ldiki, bizning tadqiqotimiz vazifalari uchun kognitiv-bilish, ruxiy-rag'batlantirish, asiologik va faoliyat xulq-atvor me'zonlari juda mos keladi.

Tajribaning boshlanish qismida o'tkazilgan anketa so'rovnomasi natijalari ishtirokchilarning ko'pchiligida milliy qadriyatlarga tizimli yondashuv, munosabat va ularni anglash yo'qligini hamda shaxsning rivojlanayotgan davrida ruhiy-manaviy shakllanishiga ijtimoiy muhitning aks ta'sirini ko'rsatdi. Shuningdek, ongiy va ilmiy dunyoqarash xarakteriga oid salbiy omillari ham aniqlandi, ular aqliy sustlik, milliy etiket, an'ana, qadriyatlarga tushunmasdan yuzaki munosabatda bo'lish va ularni bajarmaslik, ruhiy yo'nalganlikni bo'shligi hamda insoniy va yuqori xulq-atvor qoidalari va yangi urflar, zamonaviy jamiyatda o'zini tutish normalari o'rtasidagi tanlovdagi qiyinchiliklarni o'z ichiga oladi. Yuqorida aytib o'tilgan kamchiliklarni bartaraf etish uchun talabalarni milliy qadriyatlarga integratsiyalashuvi jarayoniga ijtimoiy omillar ta'sirini optimallashtiradigan kompleks dasturni asoslash, ishlab chiqish va joriy etishga imkon beruvchi pedagogik vositani topish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Maxkamov U.I. “Yuqori sinf o‘quvchilari ahloqiy madaniyatni shakllantirishning pedagogik asoslari” avtoreferat pedagogika fanlari doktori. – Toshkent, 1998.
- Ergasheva Sh.T. “Mutaxassislik ta’limini modernizatsiya qilishning muammolari” // Zamonaviy ta’lim va tarbiyaga shaxsiy yo’naltirilgan yondashuv – Toshkent: QoriNiyoziy nomidagi O‘zbekiston pedagogika fanlari ilmiy-tadqiqot instituti, 2008. 3 bosma. 3-bo‘lim.-S. 38-44.
- Podlasiy, I.P. Pedagogika: 100 voprosov - 100 otvetov: ucheb.posobiye dlya vuzov/ I. P. Podlasiy. – M.: VLADOS-press, 2004.
- SHestopalov, S. V. Formirovaniye nraivstvennix sennostey starsheklassnikov v novom informatsionnom prostranstve :dis. . kand. ped. nauk : M., 2008.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING